

Arkivsaknr 19/00024-18
Saksbehandler Gaby Rosemarie Kern

Saksgang	Myndighet	Møtedato
Kommunestyret	Avgjørende	29.04.2020
Miljø-, klima- og samferdselsutvalget		16.04.2020
Kommune- og byutviklingsutvalget	Innstillende	14.04.2020

Plan 255 - Kommunedelplan for overvann 2019-2032

Innstilling til vedtak:

Plan 255 – Kommunedelplan for overvann 2019-2032, datert 20.03.2020, vedtas.

Vedtaket er fattet i medhold av pbl. §11-15.

Mari Enoksen Hult
Konst. kommunedirektør

Mette Mohåg
Avdelingsdirektør for bymiljø

Sammendrag

Kommunedelplan for overvann er et strategidokument for framtidig håndtering av overvann i Tromsø kommune. Planen skal sikre planmessig beredskap i et klima i endring og vil påvirke plan- og byggesaksbehandlingen samt kommunale driftsrutiner.

Tromsø er en by i vekst der utbygging rundt trafikale knutepunkter samt fortetting i den eksisterende bebyggelsen er en vedtatt arealstrategi i kommuneplanen. Utbygging vil øke andelen av tette flater, der vann ikke lenger infiltreres, men renner av på overflaten. Det forventes i tillegg hyppigere og mer intense nedbør samt mildere vintre med flere tine- og fryseperioder fremover. I lavtliggende, sjønære områder vil et stigende havnivå forårsake ytterlige problemer med inntrengende vann, spesielt ved stormflo.

Det kommunale avløpsnett som også skal håndtere overvann, har mange steder allerede i dag kapasitetsproblemer og behøver avlastning.

Den foreliggende overvannsstrategien foreslår avlastende tiltak for det kommunale ledningsnett både ved mer moderate nedbørshendelser og i utfordrende situasjoner med ekstremvær.

01 Saksdokumenter

Vedlagte saksdokument

01. Kommunedelplan for overvann 2019-2032	20.03.2020
02. Vedlegg 1: Temakart https://arcg.is/05DC4H (Vedlegg 1 finnes kun som digital lenke.)	14.10.2019
03. Vedlegg 2: Blågrønnfaktor – rapport	20.03.2019
04. Vedlegg 3: Blågrønnfaktor - regneark	20.03.2019
05. Vedlegg 4: Veileder for infiltrasjon	21.04.2017
06. Vedlegg 5: Notat – åpning av bekkelukkinger	20.06.2017
07 Vedlegg 6: Merknadsbehandling	12.03.2020
08 Vedlegg 7: Merknader	

Berørte planer og planstrategiske dokument – ikke vedlagt

Kommuneplanens arealdel 2017-2026	
Kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032 (under utarbeidelse)	
Planveileder – vedlegg 9: Veileder for utarbeidelse av VAO-rammeplan – Tromsø kommune.	25.01.2019
Sluttrapport – framtidig overvannshåndtering Tromsø. – Norconsult nr. 5172490.	25.01.2018

02 Planfakta

Kommunedelplan for overvann ble utarbeidet basert på planprogram fastsatt 13.06.2017 i Formannskapet.

Kommunedelplan for overvann er en **tematisk kommunedelplan**, som omhandler et tema og ikke et geografisk område i kommunen. Derfor er oppsett avvikende fra arealplaner mht. planbeskrivelse, plankart og bestemmelser.

Planen er et strategidokument, som vil være styrende ved utforming og godkjenning av rammeplaner for vann, avløp og overvann (VAO) samt uteromsplaner tilhørende reguleringsplaner og byggesaker.

Hensynssoner og bestemmelser vil være veiledende, inntil de er innarbeidet i kommuneplanens arealdel ved neste revisjon.

I handlingsdelen jf pbl §11-2 beskrives, hvordan overvannsstrategien vil følges opp.

03 Beskrivelse av planprosessen

	Dato:
Annonsert oppstart av planarbeidet	13.03.2017
Fastsettelse av planprogram i Formannskapet	13.06.2017
Behandling i Kommune- og byutviklingsutvalget	05.11.2019
Behandling i Miljø-, klima- og samferdselsutvalget	07.11.2019
Behandling i Formannskapet	12.11.2019
Offentlig ettersyn	21.11.2019- 10.01.2020
Behandling i Kommunestyret	29.04.2020

04 Planens hovedinnhold

Basert på en utredning av Tromsøs topografi og utbyggingsmønster ble det utviklet en overvannsstrategi, som vil avlaste den tradisjonelle, ledningsbaserte overvannsløsningen. Overvannsstrategien består av seks ulike tiltak som forklares nærmere i det følgende. Et temakart og forslag til bestemmelser fremhever de viktigste føringene for å ta hensyn til overvann under planleggingen.

Kommunedelplanen beskriver innledningsvis hvordan overvann fortøner seg i Tromsø og hvilke konsekvenser som vil oppstå, hvis klimatilpasning i arealplanleggingen ikke er til stede. Overvann i form av smeltevann, stormflo og avrenning etter regnvær kan gi tilbakeslagsskader i et økende antall bygninger og oversvømme det offentlige byrommet. Vannmasser kan også gi skade langs bekker og flomme over viktige vegforbindelser. Erstatningsansvar, reparasjonsutgifter samt dårlig fremkommelighet vil gi økt fokus på klimatilpasning av offentlig og privat eiendom.

For å kunne avbøte framtidige skader i noen grad, ble det definert seks tiltak som til sammen former en helhetlig strategi for overvann. Noen tiltak har også som formål å rense overvann før det slippes ut til sjøen og følger dermed opp FN's bærekraftsmål nr. 11 om bærekraftige byer og samfunn.

Tiltak 1: Et separert, ledningsbasert overvannsnett

Ledningsnettets skal separeres og lede overvann i separate ledninger til sjøen. Siden overvannsledninger dimensjoneres kun for et visst gjentakintervall, må disse suppleres med andre tiltak for å opprettholde en kontrollert avrenning ved nedbørshendelser med større gjentakintervall. Tiltakene må også fungere når ledningsnettets kapasitet er nådd eller når inntakspunkter (sluk) fryser, slik at overvannet ikke når ned til de underliggende ledningene. I følge til klimaprognoiser er det stor sannsynlighet for at dette vil skje oftere i framtiden.

Tiltak 2: Avledning i bekker og grøfter

Tromsøs topografi med små nedbørsfelt, god fall og nærhet til sjøen har skapt mange små bekker som har en viktig funksjon for å avlede overvann til sjøen. Slike bekker kan ikke lenger legges i rør, men må gis rom for å gi trygg avledning av overvann også i flomsituasjoner. Bygging i flomsonen til bekker og vassdrag må unngås.

Tiltak 3: LokalOvervannsDisponering (LOD)

Regnbed, gresskleddede grøfter, snødeponier i terrengforsenkninger, grønne tak og åpne, ikke asfalterte terrengflater er desentrale, spredte tiltak (LOD) som infiltrerer og fordrøyer overvann. Disse avlaster både ledningsnettets, bekker og flomveger og bidrar i sum til at flomtoppen flates ut. I tillegg kan LOD til en viss grad rense overvann på naturlig vis.

Tiltak 4: Blågrønnhvit faktor (BGHF)

Blågrønnhvit faktor er en metode for planlegging og kvalitetssikring av uterom. Den består av en opplisting av ulike infiltrasjons- og fordrøynings tiltak som er vektet mht funksjonalitet i et subarktisk klima i Tromsø. Ved å følge opp fordrøyningskrav i uteromsplanleggingen, vil en del investeringskostnader for fornying og separering av det kommunale ledningsnettets kunne utsettes. I fravær av et kommunalt utbyggingsprogram, som ellers ville styre investeringene til prioriterte områder, er denne utsettelsen veldig ønskelig. En separering av det kommunale ledningsnettets er en svært tids- og kostnadskrevenende prosess, som er verken gjennomførbart innen noen få år eller for hele byområdet samtidig. Innføring av blågrønnhvit faktor metoden vil ut over det innfri intensjonen om å bruke overvann som ressurs i bylandskapet jf. lovendring i plan- og bygningsloven (§3-1).

Tiltak 5: Flomveger

Flomveger er definerte traséer for trygg avrenning på overflaten til sjøen. Disse trer i kraft når både ledningsnettets og alle andre tiltak har nådd sin kapasitet og flommer over. Derfor må disse utformes for å kunne avlede en 200 års flomhendelse. Flomveger kan være vegger, bekker, grøfter og annet areal, som må tilrettelegges for å

kunne lede vann. Vannmengden som kan renne på flomvegene kan variere fra noen centimeter på veger via høy vannføring i bekker til at også bekkenes sideareal må tas i bruk. Det avrennende vannet kan være forholdsvis rent eller en blanding av regn og kloakk, når avløpsnettets går i overløp. Derfor er det viktig at flomveger har et løp som går helt ut til sjøen og at byggetiltak i et flomvegløp ikke tillates, både mht skader på egen tomt og bebyggelsen nedstrøms.

Tiltak 6: Rensrutiner for veger og sluk

Overvann fra alt bebygd areal inneholder en varierende andel av miljøgifter, som vil akkumulere seg over tid. Kommunedelplan har valgt å fokusere i denne omgangen på avrenning fra trafikkareal. For å redusere forurensning i fjæresonen, som utgjør en stor verdi i framtidens byutvikling med sjønært boligbygging, foreslås det mer målrettede rensrutiner for veger og sluk.

05 Vurdering av merknader

Under offentlig ettersyn med høringsfrist 10.01.2020 kom det inn 7 merknader fra Fylkeskommunen, Fylkesmannen, NVE, Sametinget, Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og Statens vegvesen.

Alle merknader var positive. Fylkesmannen anser kommunedelplanen for overvann som svært aktuelt og nødvendig i tiden fremover.

Fylkeskommunen betegnet Tromsø som foregangskommune når det gjelder en klimatilpasset overvannshåndtering. Den foreslåtte strategien ble omtalt å ta utgangspunkt i hva som er mulig og realistisk – både praktisk og økonomisk.

NVE mener at Tromsø innehar en forbildefunksjon ved å ha utviklet frostisolerte overvannsgrøfter og vil innføre en blågrønnhvit-faktor som kompenserer for tapt infiltrasjons- og fordrøyningsareal i plan- og byggesak.

Mattilsynet oppsummerer at Tromsø kommune har en gjennomtenkt strategi når det gjelder overvann.

Merknadene er fulgt opp i sin helhet ved mindre tilføyelse eller presiseringer i plandokumentet og er nærmere redegjort for i eget vedlegg.

06 Konklusjon

Denne strategiplanen vil være et viktig styringsmiddel når Tromsø kommune skal etablere beredskap for mer intens nedbør, lengre perioder med snøsmelting, oversvømmelser fra bekkedrag og høyere stormflo enn vi har sett før.

Planen berører flere kommunale seksjoner og all kommunal og privat utbyggingsaktivitet. Den gir føringer for utforming av uteområdene mht fordrøyning av overvann og reserverer plass for avrennende vann i ekstremværsituasjoner. Tiltakene vil avlaste det kommunale ledningsnettets som må oppgraderes for å gå i takt med byveksten. Strategien legger til rette for en fremtidsrettet, bærekraftig forvaltning av et bylandskap under fortetting og vekst.